

Петар ШКРБИНА

„*Interesi te se posilni od moralot*“

Државната власт и етникумите на државите кои се формираа како самостојни држави од поранешна СФР Југославија, ниту една од нив не беше задоволна од работата и начинот на кој се донесуваа пресудите од страна на Хашкиот трибунал во врска со воените злодела. Забелешките се однесуваа на одлуките на Хашкиот трибунал врз селективниот избор на личности и настани, кои беа третирали како воени злодела, односно кршење на меѓународното воено право и несоодветното одредување на височината на пресудата за осомничените за воените злодела во однос на настаните кои се третираат како воени злосторства.

Асиметричното однесување на Хашкиот трибунал, или како што ние во Македонија го нарекуваме "искривена слика за одговорност за насилство и злосторство само за една (етничка) страна" беше постојана практика на Хашкиот трибунал. Од самиот почеток на работењето на овој Трибунал, односно од донесувањето на статутот на Хашкиот трибунал, Судот го доби епитетот на политички суд каде водечките земји од Западот, во зависност од нивната интересна сфера и поддржување на опре-

делени новосоздадени држави и етникуми определуваа кои личности треба да бидат осомничени и осудени. Така се случи некои минорни настани, каков што е случајот "Љуботен" да стане предмет на Хашкиот суд, а други настани воопшто да не се третираат како воени злосторства, какви што имаме во нашата земја - настаните во Карпалак, Вејце, Бриони, Арачиново и други. Како да разбереме зошто Хашкиот трибунал не ги зема за разгледување овие случаи, не заради етничка симетрија на одговорност, туку да го потврди својот став дека треба подеднакво да им се суди на сите кои извршиле воено злосторство. Заднината на таквиот став и издвојување само на случајот "Љуботен" (Бошкоски и Тарчуловски), со кој се занимаваше Хашкиот трибунал додека останатите четири случаи (киднапираните Македонци, Липковската брана, малтретирањето на работниците на "Маврово", како и случајот со најважното и најпроблематично раководство на ОНА), му беа препуштени на

Љуботенските бачила, со издавање соопштенија и објаснувања дека овие настани се случиле при вооружен судир на завојувани страни, а не поради едностран напад од страна на вооружена формација врз недоволни цивили или се случиле надвор од зоната на кризниот регион. Дволичноста на Хашкиот трибунал се огледа во прифаќањето на објаснувањето на албанската ОНА дека вооружените инциденти Карпалак, Љуботенски бачила, Бриони и Вејце не се нивно дело, туку тоа го сториле "криминални откачени групи", кои не биле под контрола на раководството на ОНА. Не е сфатливо што нашата страна (македонска) воопшто не реагираше особено за случаите "Карпалак" и "Љуботенски бачила" на соопштението на Хашкиот трибунал, настани кои се случиле надвор од кризниот регион, при што беа нападнати регуларни единици на АРМ. Во постапките на Хашкиот трибунал е индикативен тајмингот на поднесување на обвинение, односно обвинение, како и

ХАШКИОТ ТРИ НА БОШКОСКИ

Во книгата "Спречување на војната во Македонија - превентивна дипломатија за XXI век", авторот Марк Лејти, висок функционер на НАТО алијансата и нејзин портпарол во Македонија, запишал една анегдота. Тогашниот генерален секретар на НАТО, Џорџ Робертсон, го предупредил министерот Бошкоски дека еден ден тој може да се соочи со прашањето околу легалноста на неговите полициски акции. Бошкоски на тоа одговорил:

"Ќе биде смешно ако еден ден јас завршам во Хаг, а Али Ахмети стане политичар".

Робертсон замолчел и ништо не одговорил.

домашното судство. Во квалификацијата во пресудата за "Љуботен" е наведено драстично кршење на военото право при водење вооружен судир, убивање на недоволни цивили и посебно спроведена постапка при организирање на вооружена акција од само еден етникум (македонски). Хашкиот трибунал ја прогласува нелегалноста на операцијата во Љуботен и одбива да прифати дека имаше присуство на друга спротивставена воена структура на ОНА. Бараме одговор на прашањето дали другите слични случаи или исти како гореспомнатиот се поинакви и зошто другите тешки инциденти во воено-политичката криза од 2001 година воопшто не се земени предвид за разгледување како воени злосторства од страна на Хашкиот трибунал? Овој Трибунал на многу вешт и прозиран начин се огради од својата одговорност кога се работи за инцидентите, како што беа масакрирањето во Вејце, Карпалак и

донесување пресуди. Тајмингот на овие активности се преклопува со политичките турбуленции во државата, дали се работи за избори или за некои значајни активности на актуелната власт. Ние сами ја отежнуваме состојбата, особено во однос на пропуштените четири случаи од страна на Хашкиот трибунал на нашето судство, бидејќи при судењето на Бошкоски и на Тарчуловски нашето експертско мислење при одбраната на обвинетите беше дека ОНА не постоела како организирана воена формација, туку тоа биле само некои неформални групи. Според ова експертско мислење, не постоел случајот за "раководството на ОНА". Хашкиот трибунал го прифатил ваквото објаснување. Како можеме да објасниме дека на барање на меѓународниот посредник за Македонија, особено на ОБСЕ, г. Питер Фејт, е потпишан договор за прекин на огнот и е воспоставена линија на разграничување на

5 јули 2001 година, меѓу началникот на Генералштабот на АРМ и командантот на ОНА, како еден договор и заменик-министерот за внатрешни работи и командантот на ОНА, како друг договор. Потпишан е посебен договор со истата содржина меѓу претставникот на меѓународниот фактор и командата на ОНА. На судењето на Бошкоски и на Тарчуловски се зборува за неформални групи, но при тоа не се спомнуваат гореспомнатите договори, што е крајно несериозно од аспект на државна политика и реалната оценка на воено-политичката криза во 2001 година. "Мајскиот договор" меѓу Груевски и Ахмети за признавање на статусот на борците на ОНА и надоместување на штетата за погинатите и добивање на статус борци, односно пензии се заснова на горепотпишаните договори.

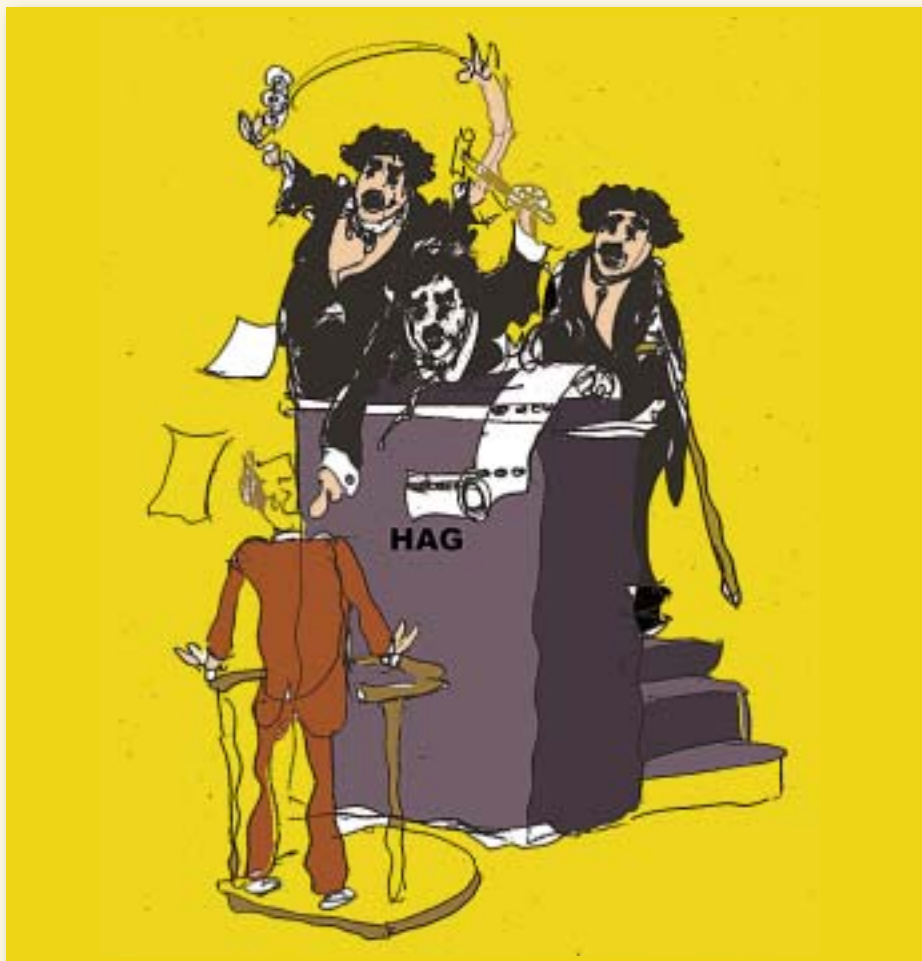
Потребно е да се анализира само пресудата за Бошкоски и за Тарчуловски и да се направи само површна анализа на самиот судски процес. Сосема е нелогично еден министер на полиција, кој

одговара пред суд по командна одговорност, да биде ослободен, додека неговиот потчинет, кој одговара како лице кое само раководело со акцијата да биде осуден на 12-годишен затвор. Акцијата била извршена заеднички од армијата и од полицијата, но при тоа никој од армиските редови не одговара за оваа акција. Хашкиот трибунал само констатира дека веродостојно не е утврдено присуство на припадниците на ОНА во Љуботен, но нема дециден одговор. Обвинението беше покренато за седум убиени "недолжни" цивили, а пресудата само за три убиени жители на Љуботен. Нема одговор што е со останатите четири жртви и кои биле тие. Никаде во пресудата не се спомнува дека претставниците на ОБСЕ (тие исти кои биле творци на договорот за прекин на огнот и линија за разграничување), не им дозволиле на македонските истражни органи да извршат увид на местото на настанот цели два дена, поради наводно безбедносни причини. Во тоа време во Македонија

имаше 4.500 војници на КФОР, па се прашуваме како тоа не можел да се обезбеди безбедносен пристап на македонските истражни органи во селото во кое живееле недолжни цивили.

Пресудата за Тарчуловски нагласува дека тој "дејствувал по наредба", но не се знае кој ја издал наредбата. Како може овој Суд од таков меѓународен ранг да даде таква квалификација? Екскумацијата на наводно загиналите "цивили" во Љуботен била извршена речиси една година по операцијата во Љуботен. Во објаснувањето на пресудата нема коментар за ваква задоцнета постапка, која требало да се изврши веднаш по завршувањето на акцијата. Пронајдените парчиња од минофрлачки гранати извадени од телата на загиналите биле земен од Институтот за судска медицина од страна на еден овластен претставник на Хашкиот трибунал, г. Такер, (британски полицаец), и истите никогаш не се вештачени. Од тие парчиња можело да се констатира дали тие минофрлачки гранати ѝ при-

БУНАЛ И ПРЕСУДАТА И НА ТАРЧУЛОВСКИ

паѓале на ОНА (биле од кинеско потекло) или им припаѓале на македонските безбедносни сили (од југословенско потекло). Меѓутоа, веројатно ваквото докажување не му одговарало на Хашкиот трибунал, бидејќи со него можеше да се докаже присуство на припадниците на ОНА во Љуботен.

Постои уште цела низа вакви прашања на кои овој Суд не даде одговор, а од друга страна, пак, донесе пресуда од 12 години за Тарчуловски. Сметам дека одбраната на Тарчуловски во жалбената постапка има доволно објективни докази за погрешните постапки на Хашкиот суд. Во книгата "Спречување на војната во Македонија - превентивна дипломатија за XXI век", авторот Марк Лејти, висок функционер на НАТО алијансата и нејзин портпарол во Македонија, запишал една анегдота. Тогашниот генерален секретар на НАТО, Џорџ Робертсон, го предупредил министерот Бошкоски дека еден ден тој може да се соочи со прашањето околу легалноста на неговите полициски акции. Бошкоски на тоа одговорил:

"Ќе биде смешно ако еден ден јас завршам во Хаг, а Али Ахмети стане политичар".

Робертсон замолчел и ништо не одговорил.

Реалноста се потврди, меѓутоа натамошниот тек на настаните поврзани за дефинитивното расчистување на проблемите кои заостанаа од времето на воено-политичката криза од 2001 година сега ни претстојат.